

Nabeschouwing over het project Hansa

10 juli 2017

Inhoudsopgave

Inleiding/werkwijze	2
Bevindingen.....	4
Rol college.....	7
Rol raad	10
Rol ambtelijke organisatie	15
Leerpunten uit de bevindingen rond de gang van zaken Hansa.....	18

Inleiding/werkwijze

De gemeenteraad van Boxmeer heeft de Rekenkamercommissie Land van Cuijk bij motie van 2 november 2016 verzocht om een onderzoek. De motie luidt als volgt:

De raad van de gemeente Boxmeer, in vergadering bijeen op 2 november 2016; overwegende, dat

- de gemeente Boxmeer op 4 november 2009 met Hansa (3C Clinics Holding BV) een overeenkomst heeft gesloten voor de bouw van een oncologisch ziekenhuis op de Health Campus Boxmeer (plangebied Sterckwijck);
- inmiddels alle B.V.'s onder het project in het voorjaar van 2015 failliet zijn verklaard;
- de gemeente Boxmeer ruim € 800.000,- voor de realisering van dit project betaalbaar heeft gesteld aan deze BV's;
- Hansa c.q. Zernike Business Development BV al een aanbetaling hebben gedaan voor de grond van € 392.000, - en € 128.485,20 aan leges hebben betaald voor de omgevingsvergunningen.
- de gemeente Boxmeer veel ambtelijke uren heeft geïnvesteerd in dit project c.q. deze BV's;
- er geen enkel perspectief is op realisatie van een oncologisch ziekenhuis door Hansa c.q. Zernike Business Development BV;
- het college bij brief van 7 april 2016 aan Hansa Oncology Clinics BV een ultimatum heeft gesteld en per 1 juli 2016 is verlopen en dit initiatief als afgerond wordt beschouwd;
- de inwoners van de gemeente Boxmeer behoren te weten waarom dit bedrag is geïnvesteerd en waarom dit niet geleid heeft tot de verwachte investering van Hansa;

verzoekt de Rekenkamercommissie Land van Cuijk:

te onderzoeken en in beeld te brengen:

1. welke rol alle partijen aan gemeentezijde hebben gespeeld die de verplichtingen vanaf 2009 zijn aangegaan,
2. hoe deze partijen in de loop der jaren met die verplichting zijn omgegaan (en de onderzoeksvraag samen met het presidium nader te preciseren).

Op 15 december 2016 heeft "het preciseren van de onderzoeksvraag" in overleg met de Rekenkamercommissie plaatsgevonden. Hierin is het volgende naar voren gekomen en verwerkt in de onderzoeksopzet zoals in december 2016 door de Rekenkamercommissie gepresenteerd:

Wat wordt onder "partijen aan gemeentezijde" verstaan? Over welke verplichtingen hebben we het? Op grond waarvan weten wij of de documentatie volledig is? Met welke personen is een gesprek noodzakelijk dan wel gewenst? Het presidium wil de feiten op een rij krijgen met daarbij inzicht in de rol van betrokkenen van gemeentezijde. Ook is het oordeel van de Rekenkamercommissie over proces en rollen gewenst. Nagegaan moet ook worden hoeveel uren van ambtelijke medewerkers in het proces zijn gaan zitten. Daarnaast wil het presidium graag de mening van de Rekenkamercommissie over de mogelijkheden en momenten waarop de burgers informatie hadden moeten/kunnen krijgen.

In de periode van december 2016 tot mei 2017 hebben wij documenten verzameld en bestudeerd.

Door tussenkomst van de griffie hebben wij kennis kunnen nemen van:

- dossiernummer 17785 betreffende verkoop grond en dossiernummer 18091 betreffende bedrijfsterrein Health Campus Boxmeer;
- diverse documenten verzameld door de griffie (o.a. intentieovereenkomst, B&W-voorstellen, stukken betreffende haalbaarheidsstudie, Sterckwijck, portefeuillevverdeling college, correspondentie met Hansa, nieuwsbrieven en memo's aan raad;
- overzicht van raadsragen en antwoorden over Hansa vanaf 2008 t/m 2017;
- krantenartikelen uit De Gelderlander over de volledige periode van het Hansa-project.

Door het bedrijfsbureau Ruimte zijn op 2 februari 2017 de volgende stukken aangereikt:

- R-RE-2016-8831 Diverse documenten die naar de raad zijn gezonden;
- R-RE-2017-38 Overzicht e-mailverkeer 3 C Clinics periode 6 januari 2012 t/m 16 december 2016 met bijlagen;
- R-RE-2017-39 Overzicht sms-berichten bouwcoördinator de heer P. Angenent en projectleider de heer P. van Hoek periode juni - september 2016;
- R-RE-2017-169 Overzicht besluitvormingen college. Daarbij is het oorspronkelijke overzicht dat loopt tot medio mei 2015 aangevuld tot 17 januari 2017.
- Op 24 mei 2017 is bij de gemeente een anonieme brief ingekomen, gedateerd 24 april 2017, gericht aan de Rekenkamercommissie Boxmeer. Hoewel de brief gericht is aan de Rekenkamercommissie, is deze door de griffier gevoegd in de map "anonieme brieven" die zich in de leeskamer bevindt.

Wij hebben drie gesprekken gevoerd, namelijk:

- (op hun verzoek) een gesprek met burgemeester de heer K. van Soest en wethouder de heer P. Stevens op 10 februari 2017, waarin zij gevraagd hebben prudent om te gaan met vertrouwelijke informatie;
- een gesprek met de projectleider Hansa, de heer P. van Hoek, bijgewoond door diens leidinggevende, de heer J. Craenen;
- een gesprek met de gemeentesecretaris en ambtelijk eindverantwoordelijke, de heer H. van de Loo.

Middels een schriftelijke voortgangsrapportage hebben wij het presidium tussentijds geïnformeerd over het verloop van het onderzoek. Op basis van de ingewonnen informatie hebben wij een beeld van de zaak kunnen vormen om tot een oordeel te komen. Dit hebben wij gemeld aan het presidium in zijn vergadering van 18 mei 2017. Van die zijde is verzocht ons oordeel te rapporteren. Voorliggend rapport bevat onze bevindingen en wordt afgesloten met een opsomming van leerpunten. Het college van B&W en de ambtelijke organisatie zijn in de gelegenheid gesteld hierop te reageren.

Bevindingen

De casus

Het dossier Hansa begint in de loop van 2008. Het lijkt ons niet opportuun de volledige geschiedenis van de zaak uitgebreid in dit rapport weer te geven. Wel is het relevant op te tekenen welke aspecten ons zijn opgevallen en daarbij in te gaan op de kern van de motie, de rol van partijen aan gemeentezijde.

In het kort zijn dit de feiten. In 2008 ontstaat er contact tussen de gemeente Boxmeer en de Zernike Group Holding B.V., gevolgd door een overeenkomst ter realisering van een oncologisch ziekenhuis, een zorghotel en mogelijk nog andere aanverwante voorzieningen, alle gelegen binnen het gebied Sterckwijck. Zernike verplicht zich binnen een bepaalde termijn grond te kopen. De gemeente verplicht zich grond te leveren en met spoed de planologische bestemming en de infrastructuur aan te passen, om een bouwvergunning te verlenen, en om bij te dragen in de kosten van nader onderzoek, bekend onder de noemer haalbaarheidsonderzoek.

De gemeente komt al haar verplichtingen na. Zernike doet een aanbetaling voor de grond, maar komt daarna haar verplichtingen niet meer na. Vanaf 2009 blijkt dat Zernike niet over de benodigde financiële middelen beschikt om tot een daadwerkelijke realisering van het project te komen. Wel houdt zij, ook nog in 2017, de gemeente op de hoogte van haar pogingen en tegenslagen bij het aanboren van financiën.

Intentieovereenkomst

In de intentieovereenkomst tussen de gemeente en Zernike van 11 december 2008 (de formele start van het project) staat in artikel 3 sub b dat partijen er naar streven voor 1 mei 2009 een overeenkomst met elkaar te sluiten gericht op het onderzoek naar de haalbaarheid van een zorghotel, een Thorax centrum en eventueel andere aan de Hansa Oncology Clinic gerelateerde bedrijvigheid, hierna "*het Project*". De bij dit artikel behorende bijlage noemt als een van de onderwerpen ten behoeve van de dan nog te sluiten overeenkomst: "Het budget voor het haalbaarheidsonderzoek en de voorwaarden waaronder de gemeente bereid is een bijdrage ter beschikking te stellen. Bij deze intentieovereenkomst verklaart de gemeente bereid te zijn een bijdrage te reserveren, die onder nader in de overeenkomst haalbaarheidsonderzoek te bepalen condities (onder meer ten aanzien van omvang, bestedingsdoel, gerechtigheid tot de resultaten en eventuele terugbetaling) ter beschikking kan worden gesteld."

Overigens is de intentieovereenkomst van eind 2008 op 6 mei 2009 getekend. Het is ons niet duidelijk waarom de overeenkomst zo laat na de bekendmaking is getekend.

Uit de intentieovereenkomst blijkt dat de gemeente een bedrag voor haalbaarheidsonderzoek zou reserveren, maar dat er vooraf nog een afzonderlijke overeenkomst haalbaarheidsonderzoek zou worden opgesteld. Dat is niet gedaan. De overeenkomst haalbaarheidsonderzoek is pas opgesteld op 9 juni 2009 en geaccordeerd door B&W op 16 juni 2009. Dit is dus na de afgesproken streefdatum van 1 mei 2009 en, sterker nog, ná het voltooien van het onderzoek dat is gedateerd op 30 mei 2009. Bovendien hadden de betalingen door de gemeente al plaatsgevonden op 12 maart en 29 april 2009.

Financiële bijdrage

Zernike verlangde van de gemeente een financiële bijdrage in het project. Deels is die geleverd door middel van een tegemoetkoming in de grondprijs. Het idee was dat de gemeente bij andere overheden subsidie voor het project zou verkrijgen waardoor de eigen bijdrage in het haalbaarheidsonderzoek kon worden gecompenseerd.

Overigens: het begrip "bijdrage" in de kosten veronderstelt dat de totale kosten van een onderzoek meer bedragen dan de bijdrage; een bijdrage dekt slechts een deel van de kosten. Wat de totale kosten van onderzoek zouden zijn is niet bekend. Er is geen kostenbegroting van het onderzoek. Die is door de gemeente ook nooit gevraagd.

Het etiket "haalbaarheidsonderzoek" is misleidend geweest; het was in wezen eigenlijk slechts een titel om als overheid geld ter beschikking te stellen voor een project van een particulier bedrijf.

Minase

Bureau Minase heeft op kosten van de gemeente de hiervoor bedoelde subsidieaanvraag verzorgd, maar die aanvraag heeft slechts beperkt resultaat opgeleverd. Minase presenteerde een offerte voor het aanvragen van subsidie ten behoeve van het Subsidie Innovatie Programma. De werkzaamheden werden door Minase geoffreerd voor een bedrag van € 48.600,-. De werkelijke kosten kwamen veel hoger uit. Het uiteindelijke bedrag van Minase over verrichte werkzaamheden in 2009 op basis van facturen bedraagt € 126.733,-.

Er werd subsidie aangevraagd bij twee bronnen: de 5-sterrenregio Noordoost-Brabant en SenterNovem. Het resultaat was:

- dat de 5-sterrenregio € 28.000,- toekende voor de looptijd 1 juli 2009 tot 31 december 2009, mits de eindrapportage voor 1 april 2010 zou worden aangeleverd. Het dossier bevat enkel een niet getekende eindrapportage zonder bedragen. Het college heeft ons laten weten, dat van de toegekende bijdrage een bedrag van € 14.000,- daadwerkelijk is uitbetaald.
- dat SenterNovem op 15 januari 2010 de aanvraag, gedaan op 11 november 2009, voor een bedrag van € 637.075,- afwijst met als reden dat de cofinanciering door de provincies Noord-Brabant en Limburg niet was bevestigd.

Op 22 december 2009 is er een besluit van B&W (zonder bedragen!) in verband met het niet schriftelijk vastleggen c.q. achteraf bevestigen van de opdrachten aan Croonen Advies (bestemmingsplan), Minase (subsidie), Toptrade Matching (advies ziekenhuis), de heer V. Ronnes (communicatie) en interimmanager mevrouw M. Evers. Bij het B&W-besluit zit een ongedateerd startformulier Inkoop, betreffende Minase over de periode 1 januari 2009/31 december 2009 voor € 150.000,-.

Inhoud haalbaarheidsonderzoeken

Er is sprake van het opzetten van twee haalbaarheidsonderzoeken, namelijk:

- Haalbaarheidsstudie Thorax Centrum, van Zernike Health Care Group BV, ongedateerd;

- Realisatiestudie Zorghotel, opsteller onbekend, januari 2009.

Voor beide onderzoeken zijn totaal 510 mandagen gepland (Thorax Centrum 240 en Zorghotel 270).

Er is één haalbaarheidsonderzoek opgeleverd, namelijk een Realisatiestudie Zorghotel Sterckwijck, gedateerd 30 mei 2009. Voor een deel betreft dit informatie op basis van een in het document aangehaalde bron, te weten Hans Lippinkhof, Maxwell Group/ Zadelhoff afdeling Healthcare. De inhoud van het onderzoek staat ons inziens in geen verhouding tot wat de titel suggereert, laat staan tot de hoogte van de bijdrage in de kosten. Het college antwoordt (d.d. 4 januari 2016) op een vraag vanuit de raad (van 18 december 2015) dat het onderzoek conform afspraak is uitgevoerd.

Er is voor twee haalbaarheidsonderzoeken betaald. Er is één onderzoek opgeleverd. Op de onderzoeksvragen is niet echt een antwoord gegeven. Nergens wordt geconstateerd dat het onderzoek naar haalbaarheid volledig buiten proporties was in relatie tot het op te leveren product.

BTW-betaling

De gemeente heeft € 750.000,- betaald in drie tranches. Over de eerste termijn van € 300.000,- is ten onrechte € 57.000,- BTW betaald op 12 maart 2009. De volgende termijnen zijn betaald op 29 april 2009 (€ 200.000,-) en op 1 juli 2009 (€ 250.000,-). Zowel tijdens de politieke avond van 23 april 2009 als in de raadsvergadering van 14 mei 2009 is de vraag aan de orde geweest of er over het bedrag van € 750.000,- BTW moest worden betaald. De wethouder zei toen dat € 750.000,- inclusief BTW was. Toch heeft de gemeente over het bedrag van € 750.000,- nog eens € 57.000,- BTW betaald.

Vervolgens stelde zij vast dat die niet verschuldigd was, omdat er geen levering van diensten plaatsvond waarover omzetbelasting behoort te worden betaald. In een voortgangsrapportage staat, dat tegelijkertijd met het betalen van de nota voor de eerste termijn van de belastingdienst is vernomen, dat geen BTW verschuldigd was. Hoewel de gemeente de onterecht betaalde BTW had kunnen inhouden op latere betalingen aan Zernike, en hoewel zij daarvoor zelfs een creditnota van Zernike had ontvangen d.d. 26 mei 2009, heeft zij het teveel betaalde niet verrekend met latere betalingen. Ons is verteld dat ambtelijk is geadviseerd het teveel betaalde te verrekenen, maar dat B&W hebben besloten dat niet te doen.

B&W wilden de relatie met Zernike hiermee niet belasten. Wethouder Stevens stelt in de raad dat formeel geen verrekening (van BTW met kosten haalbaarheidsonderzoek) mag plaatsvinden, hoewel – zo voegt hij er aan toe – dat in de praktijk wel gebeurt. Naar onze mening had niets zich ertegen verzet om de ten onrechte betaalde € 57.000,- in mindering te brengen op de tweede of derde termijnbetaling van de bijdrage voor de haalbaarheidsonderzoeken.

Tenslotte: het is bijzonder dat vijf functionarissen deze betaling voor akkoord paraferen zonder dat een van hen opmerkt dat over een bijdrage c.q. een subsidie geen BTW hoeft te worden betaald.

Health Campus

Het industrieterrein Sterckwijck heeft door de impuls van het Hansa-project in de periode van eind 2008 tot begin 2009 een ander accent gekregen. Vanwege het project Hansa is

het terrein voorzien van de status "Health Campus". Deze accentuering is van zodanige betekenis dat het vreemd is dat er geen verbijzondering van kosten en opbrengsten heeft plaatsgevonden. Alle kosten (van derden en van eigen medewerkers) en opbrengsten zijn blijvend toegerekend aan het project Sterckwijck, ook de specifieke kosten (en verwachte opbrengsten) die voor het Hansa-project zijn gemaakt. Er is dus op geen enkele wijze inzicht in een analyse wat het Hansa-project heeft gekost en wat de verwachte opbrengsten zouden zijn.

Rol college

Verantwoordelijke portefeuille

Uit de stukken blijkt dat het college het project heeft aangestuurd. Wij onderscheiden hierbij twee fasen: de aanloop tot het project, dat wil zeggen de periode van eerste contact/kennismaking met Zernike t/m "afronding van de deal". Volgens voormalig wethouder De Graaf is in 2008 met Zernike onderhandeld. Op 5 december 2008, zo meldt hij later, ontving hij telefonisch bericht dat de deal rond was. De stukken die wij hebben kunnen bestuderen dateren van 11 december 2008 en later.

Vervolggesprekken met Zernike hebben steeds plaatsgevonden met een of meerdere leden van het college van B&W.

Gelet op de portefeuillevverdeling in de loop der jaren zijn twee portefeuillehouders het meest bij de zaak betrokken geweest: de portefeuillehouder economische zaken en de portefeuillehouder ruimtelijke ordening/grondzaken. Besluiten zijn door het voltallige college genomen dan wel bekrachtigd. Op vragen vanuit de raad is, behoudens schriftelijke vragen, door verschillende leden van het college gereageerd. Er is echter geen duidelijke "eigenaar" van het project met herkenbare verantwoordelijkheden, bijvoorbeeld over rapportages et cetera. Het college als collectief lijkt het proces te leiden. Er is niet één portefeuillehouder bij uitstek verantwoordelijk geweest voor dit project.

In de collegeperiode vanaf mei 2006 t/m voorjaar 2010 beheerde de burgemeester o.a. de portefeuilles economische zaken en het project Sterckwijck, en wethouder De Graaf de portefeuilles ruimtelijke ordening en bouwprojecten. Na een wisseling in de collegesamenstelling had deze wethouder vanaf november 2008 o.a. de portefeuille bestuurlijke coördinatie (RE/VER). Vanaf 2010 zijn economische zaken, werkgelegenheid en ruimtelijke ordening in één portefeuille ondergebracht, achtereenvolgens bij de wethouders De Graaf, Ronnes en Stevens.

Hoewel er meerdere wisselingen in het college zijn geweest, konden nieuwe collegeleden niet beschikken over een overdrachtdossier Hansa.

Screening

Een vraag die bij ons is opgekomen, is of het college zich voldoende heeft verdiept in de achtergrond en referenties van degene met wie men zaken ging doen. Welke informatie over de zakenpartner was beschikbaar toen er een deal werd gesloten in 2008? Hoe is die informatie beoordeeld?

Bij de aanvraag van onder meer een bouwvergunning of bij vastgoedtransacties kan de gemeente een screening uitvoeren op grond van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob). B&W hebben daar niet toe besloten. Toch was daartoe wel de mogelijkheid op grond van de "beleidsregels wet BIBOB gemeente Boxmeer" (artikel 4 bijzondere situaties). Dit was zeer aan te bevelen geweest, temeer omdat volgens het faillissementsverslag van de curator de directeur van Zernike, de heer L. de Lange, strafrechtelijk vervolgd zal worden voor mogelijke belastingfraude. B&W zijn in dat verband inmiddels door de FIOD gehoord.

De heer L. de Lange heeft eerder een poging gedaan om een oncologisch instituut in Amsterdam te vestigen. B&W zijn niet nagegaan bij Amsterdam waarom die pogingen niet zijn gelukt. Dat was nodig, mede omdat later bleek:

1. dat de VVD-fractievoorzitter op 2 september 2009 liet weten zelf enig antecedentenonderzoek te hebben uitgevoerd waaruit een niet positief beeld kwam;
2. dat afspraken door De Lange in Amsterdam niet waren nagekomen (hij was op enig moment niet bereikbaar) en dat er beslag was gelegd op alle assets. Aldus een mededeling van de medewerker communicatie/projectleider op 2 april 2014 aan twee collegeleden.

Van de zijde van de heer De Lange is jarenlang gemeld dat hij doende was met de financiering van het project. Die zou zijn basis moeten vinden in buitenlands kapitaal. Zulke meldingen zijn onvoldoende geverifieerd; over de geloofwaardigheid zijn onvoldoende vragen naar boven gekomen.

Twee aannemers (Hurks en Midreth) hebben zich teruggetrokken uit het Hansa-project nadat door de heer De Lange onder meer om voorfinanciering (architectkosten) gevraagd was.

Pas in 2014 is door B&W enig onderzoek gedaan, naar de mogelijke relaties van de gesprekspartners van B&W onder andere met betrekking tot de financiering.

Andere geïnteresseerde partijen

Aan ons is verteld dat vertegenwoordigers van de gemeente in de beginfase van het project Hansa aanwezig zijn geweest bij een bijeenkomst waar ook binnenlandse en buitenlandse organisaties zoals Philips als partij aanwezig waren. Er zouden forse investeringen door die organisaties worden overwogen. In een gemeentelijke nieuwsbrief getiteld *Health Campus Boxmeer, Kosten en inspanningen gaan voor de baat* staat dat Hansa een contract ter waarde van € 60 miljoen heeft afgesloten met Philips Health Care. In de documentatie van het college naar de raad blijkt echter nergens dat de geïnteresseerde partijen daadwerkelijk tot investering zijn overgegaan. En evenmin wordt gemeld dat, of waarom deze partijen al gauw waren afgehaakt. Het afhaken van de overige potentiële investeerders moet toch een belangrijk signaal zijn geweest.

Geloofwaardigheid

In de loop van de tijd zijn er door raadsleden diverse vragen gesteld die te maken hadden met de geloofwaardigheid van het project. Het college heeft bij voortdurend tamelijk stellig beweerd vertrouwen te houden in het project. Op 5 november 2015 zegt

wethouder Ronnes: "Er is geen reden om te twijfelen aan het Hansa-project; voor het college is dit nog steeds een heel realistische ontwikkeling." En op 26 februari 2015 zegt hij: "De failliete bv zou geen relatie hebben met de bv's waar de gemeente zaken mee doet. Uiteraard is geïnformeerd naar de actuele stand van zaken, en naar aanleiding daarvan is het college van mening dat er nog steeds een reële kans is dat het project door zal gaan."

De beweegredenen van het college in de diverse fasen van dit project zijn niet na te gaan wegens het ontbreken van verslaglegging van de gedachtewisseling en besluitvorming in het college. Uit de gesprekken die wij hebben gevoerd blijkt dat intern de argumentatie is geweest: stoppen is geen optie, want dat levert slechts verlies; en door bedenkingen te uiten ondergraaf je de geloofwaardigheid.

Toch begrijpen wij niet goed dat het college ondanks een aanhoudende reeks van dubieuze berichten (niet betalen/geen grond afnemen/ontbreken van geldstroom etc.) toch steeds in het project is blijven geloven (althans dat in ieder geval tot in 2016 heeft uitgestraald), terwijl het niet nakomen van afspraken al begon in de eerste helft van 2009.

Op verschillende momenten is duidelijk geweest dat de haalbaarheid van de financiering op zijn minst vragen oproept; met name vanwege onduidelijke berichtgeving over betalingen door buitenlandse partijen. Er blijkt nergens dat er op die momenten overleg is geweest over wel of niet doorzetten van het project van gemeentezijde. Ook de gemeenteraad heeft zich hier niet nadrukkelijk gemeld. Overigens is er in de grondexploitatie binnen de jaarrekening 2013 niet meer specifiek rekening mee gehouden dat er in een bepaald jaar grond wordt afgenomen voor een oncologisch ziekenhuis.

Informatie naar de raad

Zoals hiervoor uiteengezet heeft de gemeente € 750.000,- + BTW betaald voor twee haalbaarheidsonderzoeken. Vier dingen vallen hier bij op:

- ten eerste dat dit bedrag bij de raad pas bekend werd in het voorjaar van 2009, geruime tijd na het afsluiten van de intentieovereenkomst. In de Maasdriehoek van 31 maart 2009 stelde wethouder De Graaf, dat de € 750.000,- onderzoekskosten "reeds in de intentieovereenkomst was opgenomen en dat dit bij de gemeenteraadsleden bekend was". Genoemd bedrag staat echter niet in de intentieovereenkomst van 11 december 2008 en de raadsleden konden dit – zo vermoeden wij – pas lezen in een aan hen verstrekte hand-out van 5 maart 2009, dus enige maanden nadat het college dit bedrag aan Zernike had toegezegd;
- ten tweede valt op dat met de betaling van dit bedrag al was begonnen voordat de raad dit vijf maanden na totstandkoming van de intentieovereenkomst goedkeurde;
- ten derde dat het college niet goed in staat bleek de raad onverwijld een eenduidige uitleg te geven over de gedachte achter de bijdrage in het haalbaarheidsonderzoek;
- ten vierde dat het niet verrekenen van BTW uitdrukkelijk door B&W is besloten.

Het in een zo laat stadium en dan nog gebrekkig informeren van de raad over een essentieel onderdeel van de afspraken met Zernike, staat op gespannen voet met de informatieplicht van het college naar de raad toe en doet tekort aan de rol van de raad als hoogste gezag.

Boetebeding

Zernike had zich verplicht grond op een bepaald moment af te nemen. Toen dit niet gebeurde had het college een boete kunnen vorderen zoals voorzien in de koopovereenkomst van de grond. Het college heeft geconstateerd dat de grond niet op tijd werd afgenomen, maar daarop niet direct gereageerd met het vorderen van een boete. Door de beslissing dit niet te doen werd toepassing van de boeteclausule nagenoeg onhaalbaar, omdat na verloop van tijd het boetebedrag tot extreme hoogte was opgelopen. Door niet direct gebruik te maken van de in het koopcontract opgenomen boeteclausule verspeelde men de reële mogelijkheid om in deze zaak nog ooit boete te innen.

Overigens zegt wethouder Stevens in de raad met zoveel woorden dat de boete niet kon worden geïnd omdat het tweede deel van de bouwvergunning was vervallen met als gevolg dat er geen bouwtitel was en dat die nodig was om de boete te kunnen innen. Dit is niet juist.

Indexering grondprijs

B&W hebben besloten de grondprijs niet te indexeren. De reden daarvoor is kennelijk geweest het houden van een goede relatie met Zernike. Het motief om af te wijken van een zakelijk overeengekomen indexering is dubieus, want zo goed was de relatie met Zernike, die al meerdere verplichtingen niet was nagekomen, niet.

Rol raad

Instemming raad

In de motie van de raad is gevraagd om te letten op verplichtingen van partijen aan gemeentezijde. In dit verband merken wij op dat het college de plicht heeft om de raad actief te informeren, om geen halve informatie te geven, om zorgvuldig te zijn en om goed te motiveren wat men voorstelt c.q. laat besluiten.

De gemeenteraad heeft bij verschillende gelegenheden, vooral na aanvang van het project, informatie direct (via informatie van de zijde van het college) of indirect (via de pers of van horen zeggen of anderszins) ontvangen. Wij hebben de volgende momenten kunnen traceren:

10 december 2008	Raad wordt geïnformeerd, naar wij aannemen omdat er daags daarna een persconferentie zal zijn.
11 december 2008	Intentieovereenkomst en persconferentie. Op de politieke avond van 23 april 2009 wordt gezegd dat de raad pas vier maanden na december vertrouwelijk kennis heeft kunnen nemen van de intentieovereenkomst. Of dit juist is, hebben wij niet kunnen vaststellen.
5 maart 2009	Informatie aan raad in gebouw Bakelgeertstraat in aanwezigheid van onder andere de heer L. de Lange, directeur Zernike.

22 april 2009	E-mail/memo van wethouder De Graaf aan raad. De inhoud van deze e-mail is ons niet bekend.
23 april 2009	Openbare opiniërende raadsvergadering waarvan notulen zijn gemaakt.
6 mei 2009	Stukken aan raad; aard en inhoud hiervan zijn ons niet bekend.
7 mei 2009	Besloten informatieve bijeenkomst van college met raad in Klooster Elsendael, waarbij men stukken/een informatiemap heeft ontvangen (die men daarna weer moest inleveren). Welke stukken dit waren kunnen wij niet vaststellen. Er zijn geen notulen van deze bijeenkomst. De griffier heeft enige aantekeningen gemaakt waarvan wij kennis hebben genomen.
14 mei 2009	Openbare raadsvergadering met notulen (besluitvormend). Tijdens deze vergadering is de raad definitief met het plan akkoord gegaan.

Het proces is niet precies te reconstrueren omdat van enige relevante besprekingen (raadsinfo 10 december 2008, 5 maart 2009 en 7 mei 2009) geen verslagen zijn gemaakt.

Overzien wij deze periode van december 2008 tot medio mei 2009, dan constateren wij dat de raad – zonder aan de orde te stellen wie verantwoordelijk was voor dit project – over de volle breedte aanvankelijk sceptisch en kritisch staat tegenover dit project, ook al lonkte de gedachte aan een mega economische impuls voor Boxmeer. Tot eind april 2009 leven er echter vele vragen, eigenlijk de vragen die nu terugkomen. Over haalbaarheid, betrouwbaarheid, zorgvuldigheid, informatie, communicatie et cetera. Toch gaat de raad kort daarna unaniem akkoord met het project. De raad had veel commentaar en allerlei kritische kanttekeningen, maar heeft, voorzien van informatie, toch ingestemd met het project.

Wij kunnen thans niet beoordelen op welke wijze aan de opmerkingen en bezwaren die eerder vanuit diverse fracties naar voren werden gebracht destijds in zo korte tijd tegemoet is gekomen, of waarom de raad – zo lijkt het - helemaal om ging. Was het omdat niemand het op zijn geweten wilde hebben dat Boxmeer deze buitenkans zou mislopen, of omdat er al een deel van de toegezegde bijdrage betaald was, of is de op 7 mei verstrekte informatie zo helder geweest dat kritiek daardoor verstomde? Wij weten het niet, maar zien hier wel een beslissend kantelmoment. Daarna – zo wordt gesteld - was er geen weg meer terug.

Formele aspecten van geheimhouding

De raad speelt ook een rol waar het de geheimhouding van stukken betreft. In het presidium is gevraagd wat onze bevindingen zijn ten aanzien van dit thema. In de loop van het proces is immers geheimhouding betracht met betrekking tot bepaalde stukken van het Hansa-dossier. Gesteld voor deze vraag splitsen wij die op in een formele vraag en een inhoudelijke vraag. Eerst zijn wij nagegaan welke stukken geheim gehouden zijn

en of de vereiste procedure in acht is genomen. De procedure bepaalt het volgende. Op grond van artikel 25 van de Gemeentewet kan het college op grond van een belang, genoemd in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), geheimhouding opleggen over stukken die aan de raad worden overgelegd. Daarvan behoort op de stukken melding te worden gemaakt. De verplichting tot geheimhouding vervalt, indien de oplegging niet door de raad in zijn eerstvolgende vergadering wordt bekrachtigd, of nadat de raad die verplichting heeft opgeheven.

Zie onderstaand overzicht.

Overzicht besluitvorming (opheffen) geheimhouding van Hansa-documenten

Omschrijving Document	Datum document	Is op het stuk melding gemaakt van geheimhouding?	Is geheimhouding bekrachtigd in de eerstvolgende raadsvergadering?	Is besloten tot opheffing geheimhouding?
Memo college 7 juli 2015 betreffende gang van zaken proces Hansa (Besloten RIS 2015-G21)	7 juli 2015	ja	24 september 2015 en 1 oktober 2015	ja (raadsbesluit 19 mei 2016)
Vragen raadslid mw. Logtens (fractie VVD) 16 juli 2015 ex artikel 35 Rvo betreffende Hansa en beantwoording college (Besloten RIS 2015-G24)	16 juli 2015	ja	24 september 2015 en 1 oktober 2015	ja (raadsbesluit 19 mei 2016)
Vervolg vragen raadslid mw. Logtens (fractie VVD) 17 september 2015 ex artikel 35 Rvo betreffende Hansa en beantwoording college (Besloten RIS 2015-G26)	17 september 2015	ja	Bekrachtigd in raad 22 oktober 2015 (dit is niet de eerstvolgende raadsvergadering na 17 september 2015)	ja (raadsbesluit 19 mei 2016)
Realisatiestudie (haalbaarheidsonderzoek) Zorghotel Sterckwijck d.d. 30 mei 2009 (Besloten RIS 2015-G27)	? oktober 2015 ?	ja	Bekrachtigd in raad 10 december 2015	ja (raadsbesluit 19 mei 2016)
Vervolg vragen raadslid dhr. Koelman (fractie SP) 14 april 2016 ex artikel 35 Rvo betreffende Hansa Oncology Clinics en beantwoording college (Besloten RIS 2016-G15)	14 april 2016	ja	ja (raadsbesluit 19 mei 2016)	ja (raadsbesluit 19 mei 2016)
Vragen raadslid dhr. Koelman (fractie SP) ex artikel 35 Rvo betreffende betalingen aan Zernike inzake het	29 april 2016	ja	Bekrachtigd in raad 30 juni 2016 (dit is niet de eerstvolgende	ja (raadsbesluit 19 mei 2016)

haalbaarheidsonderzoek zorghotel Hansa en beantwoording college (RIS 2016-G21)			raadsvergadering na 29 april 2016)	
Memo college 11 mei 2016 betreffende wel-niet opheffen geheimhouding dossier Hansa (Besloten RIS 2016-G16)	11 mei 2016	ja	ja (raadsbesluit 19 mei 2016 conform raadsvoorstel 12 mei 2016)	ja (raadsbesluit 19 mei 2016)

Een ondubbelzinnig besluit tot geheimhouding ontbreekt in de raadsnotulen van 24 september 2015. Een heldere lijn van voorstel tot en met concrete besluitvorming valt slechts met moeite te construeren uit de notulen van die vergadering. Een voorbeeld: in de notulen van de raadsvergadering van 24 september 2015 staat onder het agendapunt ingekomen stukken dat een voorstel (van de Agendacommissie d.d. 16 september 2015) wordt aangenomen, en dat houdt in de hiervoor genoemde memo's voor kennisgeving aan te nemen met inachtneming van hetgeen in het voorstel is aangegeven (met op die memo's de aantekening dat geheimhouding wordt opgelegd). Een document, opgemaakt als raadsbesluit, waarin zoals gebruikelijk wanneer de raad een besluit neemt, precies staat van welke stukken de raad de geheimhouding bekrachtigt, is er niet.

Vreemd is ook dat de raad op 19 mei 2016 besluit de hem opgelegde *dan wel* bekrachtigde geheimhouding van stukken per 1 juli 2016 op te heffen. De woorden *dan wel* zaaien twijfel over de vraag of er wel bekrachtigd is.

Een ander punt betreft de geheimhouding die de raad zichzelf heeft opgelegd met betrekking tot hetgeen in de besloten raadsvergadering van 1 oktober 2015 is besproken. Artikel 25 lid 1 van de Gemeentewet bepaalt: "Geheimhouding omtrent het in een besloten vergadering behandelde wordt tijdens die vergadering opgelegd. De geheimhouding wordt door hen die bij de behandeling aanwezig waren en allen die van het behandelde of de stukken kennis dragen, in acht genomen totdat de raad haar opheft."

De geheimhouding, opgelegd in de raad van 1 oktober 2015, is nadien niet opgeheven en geldt dus formeel nog steeds.

Conclusie

Wat opvalt is:

- dat de geheimhouding van de eerste drie stukken uit het overzicht twee keer in de raad is bekrachtigd; waarom een week na bekrachtiging nog eens een dergelijk besluit wordt genomen is niet duidelijk; één keer is voldoende;
- dat de geheimhouding van twee stukken niet in de eerstvolgende, maar daaropvolgende raadsvergadering is bekrachtigd, waardoor die stukken in de periode tussen deze twee raadsvergaderingen formeel niet geheim waren;
- het gemis van expliciete, ondubbelzinnige bekrachtigingsbesluiten in de vorm van een document onder de titel raadsbesluit.

Materiële aspecten van geheimhouding

De vraag naar de rechtvaardiging van geheimhouding is een andere. Geheimhouding op gemeentelijke stukken behoort alleen te worden opgelegd als het echt niet anders kan. Openbaarheid van bestuur wordt gezien als een voorwaarde voor het functioneren van onze democratie. In artikel 110 van de Grondwet is bepaald, dat de overheid bij de uitvoering van haar taak openbaarheid betracht volgens de regels van de wet. Dat zijn de Gemeentewet en de Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

In artikel 10 Wob staan de gronden die aangeven wanneer een geheimhoudingsplicht kan worden opgelegd. Dat is onder andere het geval:

- a. voor zover het bedrijfsgegevens betreft, die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
- b. voor zover het belang van het verstrekken van informatie niet opweegt tegen de economische of financiële belangen van de gemeente;
- c. voor zover het belang van het verstrekken van informatie niet opweegt tegen het voorkomen van onevenredige benadeling van bij een aangelegenheid betrokken natuurlijke personen of rechtspersonen dan wel van derden.

Wij hebben enkele vindplaatsen aangetroffen waar het college zijn overwegingen geeft om geheimhouding op te leggen.

Het college noemt in document B&W d.d.: 27 oktober 2015 met registratienummer R-REV/2015/12979 Agendapuntnummer: 2.03 NO als gronden voor geheimhouding:

"a. Het betreft een stuk waarin bedrijfsgegevens staan vermeld (hoeveel kamers, hoeveel personeel, wat voor soort personeel, verdeling zorgkamers- gewone hotelkamers etc.). Die gegevens zouden vertrouwelijk aan de gemeente zijn meegedeeld, zo staat te lezen in B&W d.d.: 27 oktober 2015 Registratienummer: R-REV/2015/12979 Agendapuntnummer: 2.03 NO.

b. Het belang van het openbaar maken van de stukken weegt niet op tegen het financiële belang van de gemeente.

c. Er van uitgaande dat de Hansa-kliniek werkelijk gebouwd wordt, zal er ook in de toekomst een relatie zijn."

In een ander B&W besluit d.d. 17 mei 2016 worden ook enkele overwegingen verwoord.

Het opleggen van geheimhouding, eerst door het college en vervolgens door de raad, is een discretionaire bevoegdheid, dat wil zeggen een bevoegdheid die het college/de raad in meer of mindere mate de vrijheid toekent om in concrete gevallen naar eigen inzicht een besluit te nemen. De Rekenkamercommissie heeft op basis van haar verordening tot taak de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van gemeentelijk beleid te onderzoeken. Het is niet aan ons om in een politiek-bestuurlijke beslissing te treden die volgens de democratische spelregels is genomen. Wel kunnen wij toetsen of een besluit tot geheimhouding (oplegging of bekrachtiging) voldoende deugdelijk is gemotiveerd, met andere woorden of voldoende is aangetoond waarom documenten geheim moesten blijven.

Een indicatie voor het vinden van een antwoord op deze vraag ligt in de jurisprudentie over de Wob. In de praktijk wordt blijkbaar regelmatig een beroep gedaan op de

uitzonderingsgrond in artikel 10 lid 1 onder c Wob (bedrijfs- en fabricagegegevens). De rechter geeft aan de term "bedrijfs- en fabricagegegevens" een beperkte uitleg. Alleen als uit die gegevens wetenschap kan worden afgeleid met betrekking tot de technische bedrijfsvoering of een productieproces, dan wel de afzet van de producten of de kring van afnemers en leveranciers, staat hij een uitzondering op de regel van openbaarheid toe (Zie: Algemene Bestuursrechtspraak Raad van State (ABRvS) 17 juli 2013, ECLI:NL:RVS:2013:288).

Op de uitzonderingsgrond in artikel 10 lid 2 onder b (economische of financiële belangen van een bestuursorgaan) wordt eveneens regelmatig een beroep gedaan. Deze uitzonderingsgrond is aan de orde als het bestuursorgaan door openbaarmaking in financieel opzicht of als (markt)partij nadeel ondervindt. Uit de jurisprudentie volgt dat het nadeel concreet en aannemelijk moet worden gemaakt.

College en raad hadden iets genuanceerder kunnen omgaan met de geheimhouding van stukken; zij hadden meer werk moeten maken van een overtuigende motivering waarom geheimhouding naar hun oordeel geboden was, tegen de achtergrond van de hiervoor vermelde jurisprudentie. Dat was de beeldvorming rond het project waarschijnlijk ten goede gekomen.

Rol ambtelijke organisatie

Een van de actoren in het proces is de ambtelijke organisatie geweest. Toen het project zich aandiende verkeerde de organisatie in een ontwikkelstadium. Toch is men erin geslaagd hetgeen bestuurlijk was overeengekomen op tijd te realiseren. Dat het plan niet van de grond is gekomen, ligt niet aan de ambtelijke inzet. Integendeel. Niettemin zijn er enige kanttekeningen die wij zouden willen maken. Dat zijn de volgende.

Ambtelijk advies

Het meest opvallende bij het doornemen van het dossier Hansa vinden wij het ontbreken van ambtelijke adviezen over het project als zodanig. Normaal gesproken wordt er ambtelijk geadviseerd over allerlei zaken die zich aandienen. Bouwplannen en andere particuliere initiatieven worden in de regel, bij voorkeur integraal, binnen de organisatie beoordeeld en dan ter besluitvorming voorgelegd aan het college. Op die manier worden zaken niet alleen door daarvoor opgeleide, deskundige functionarissen getoetst, maar wordt ook invulling gegeven aan het principe van het organiseren van gezond tegenspel. Het bekijken van een zaak van alle kanten, met afweging van voors en tegens, wordt gezien als een groot goed om tot verstandige besluitvorming te komen. Bedenkingen tegen het project zoals we die aanvankelijk vooral zien binnen de raad, lijken er aan ambtelijke zijde niet te zijn. Adviezen over het project (het in zee gaan met Zernike) zijn door B&W niet gevraagd en ook niet uit eigen beweging gegeven. In dit dossier gedraagt de ambtelijke organisatie zich naar ons oordeel vooral als uitvoerder van het bestuur. De adviserende rol komt niet of nauwelijks uit de verf. Dat is een gemis. De ambtelijke organisatie heeft zijn hoofdtaak – het mogelijk maken van het project – naar behoren vervuld. Een wat assertievere houding had de organisatie echter niet misstaan. Voor het gemeentebestuur geldt ons inziens: organiseer tegenspel, laat argumenten voor en tegen

op tafel komen, in een stevig professioneel debat, haal zo nodig de advocaat van de duivel binnen.

Projectorganisatie

Om tot realisering van het plan te komen is in 2009 geen projectorganisatie in het leven geroepen. Toen het project zich aandienende is er intern geen projectplan gemaakt voor dit majeure project (grondzaken, bouwvergunningen, contracten, financiële bijdrage, communicatie, raadsinformatie, publieke informatie, relatie met Maasziekenhuis, meerdere portefeuillehouders). Er werd wel een team gevormd, bemenst door medewerkers van de gemeente en van Zernike, maar binnen de gemeentelijke organisatie werd het project meegenomen in de structuur voor de ontwikkeling van Sterckwijck. In de gesprekken die wij hebben gevoerd is ons verteld dat het in wezen ging om een grondtransactie zoals er meer zijn. Het wordt uitgelegd alsof het een normale grondtransactie betrof, maar de feiten liggen naar onze opvatting toch wat anders. Immers:

- de transactie ging gepaard met een intentieovereenkomst;
- de raad is anders dan bij een normale grondtransactie betrokken geweest bij het proces;
- er is (met achteraf goedkeuring van de raad) besloten een tegemoetkoming toe te kennen in de grondprijs;
- er werd gevraagd om een bijdrage in een haalbaarheidsonderzoek;
- de gemeente werd door het Maasziekenhuis aangesproken op het toelaten van een concurrerende instelling op Sterckwijck;
- en vanaf het begin was er bijzondere belangstelling voor het project van pers en publiek.

Het heeft ons enigszins verbaasd dat er geen specifieke projectorganisatie is ingesteld teneinde alle ins en outs van het project te overzien. Een project is een geheel van activiteiten buiten de gewone bedrijfsvoering om waarbij het gaat om het realiseren van iets nieuws door een team van meerdere verschillende specialisten. Het onderscheidt zich door zijn eenmalige karakter. Een project wordt vastgelegd in een projectplan. Daar hoort ook bij het bijhouden van alle kosten inclusief specifieke investeringen zoals externe inhuurkosten. Een compleet middelenoverzicht ontbreekt nu echter. De vraag in het presidium naar de eigen uren van ambtelijke medewerkers kunnen wij dan ook niet beantwoorden.

Volledigheidshalve merken wij op dat de functionaris die voor communicatie was aangetrokken (de heer V. Ronnes) gedurende enige tijd feitelijk als projectleider heeft gefungeerd. Later is die functie in handen gekomen van de heer P. van Hoek.

Kosten

Ten aanzien van de kosten noteren wij het volgende. Kostenposten zijn geweest de tegemoetkoming in de grondprijs, de aanleg van infrastructuur, aankoop van grond, bijdrage haalbaarheidsonderzoek en BTW, ambtelijke uren en externe adviseurs. Het inhuren van subsidieadviesbureau Minase, Toptrade Matching (betrokken bij het begin van het project Hansa), Croonen Advies (voor bestemmingsplan?), de heer V. Ronnes (communicatie) en mevrouw M. Evers (interim management) is in één B&W-besluit achteraf goedgekeurd. De offerte van Minase van maart 2009 voor aanvraag Subsidie

Innovatie Programma bedraagt € 48.600,-. Het feit dat € 150.000,- over 2009 gedeclareerd wordt, gaf intern kennelijk geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen.

Dossiervorming

De dossiervorming van het project is niet voldoende. Slechts een deel van de documentatie is opgenomen in de dossiers die wij hebben kunnen inzien. De inhoud van gesprekken tussen het college en derden is niet goed/volledig na te gaan aan de hand van gespreksverslagen/aantekeningen, want die zijn er niet of summier.

Het dossier Hansa is niet systematisch (geordend per tijdvak, en/of per onderwerp, en/of per aard document) opgebouwd. Er zitten hiaten in het dossier. Over 2011 en 2012 zijn er helemaal geen stukken. De tijdlijn van het project is geheel niet uit het dossier af te leiden en onze aanvullende vragen vergden kennelijk nogal inspanningen om er snel een antwoord op te krijgen.

Vanwege de recente invoering van een nieuw raadsinformatiesysteem zijn de toegang tot en zoekmogelijkheden binnen documenten daterend vóór februari 2010 lastig.

Leerpunten uit de bevindingen rond de gang van zaken Hansa

Hierna zetten we enige leerpunten op een rij, op basis van de bevindingen die we als Rekenkamercommissie hiervoor beschreven hebben.

1. Ken de partners waarmee je zaken doet.

Zorg dat je wezenlijke aspecten van je zakenpartners kent, voordat je met hem of haar in zee gaat. Elke onderneming zou, voordat er een transactie van enige omvang plaatsvindt, willen weten met wie ze zaken doet. Een onderneming checkt daartoe bijvoorbeeld de inschrijving en deponering van jaarstukken bij de Kamer van Koophandel. De overheid beheert gemeenschapsgeld en beheert het ruimtelijk gebied namens de burgers en heeft daarom nog meer wettelijke mogelijkheden (bijvoorbeeld de Wet Bibob) om iets te weten te komen over een zich aandienende zakenpartner.

2. Gebruik ambtelijke advisering (mede) als basis voor besluitvorming.

Maak als gemeentebestuur verantwoorde keuzen, gebaseerd op eigen politieke inzichten, maar vooral ook gebaseerd op deskundige ambtelijke advisering. In de documenten die we hebben ingezien is relatief weinig ambtelijke advisering opgedoken. De meeste besluiten van het college met betrekking tot het project Hansa zijn, voor zover wij hebben kunnen nagaan, niet gebaseerd op ambtelijke adviezen. Bij afwegingen om tot verantwoorde besluitvorming te komen horen de adviezen van de eigen organisatie. De mensen in die organisatie zijn immers aangesteld op basis van deskundigheid.

3. Bepaal als raad hoe en op welke momenten je over voortgang geïnformeerd moet worden.

Wanneer de gemeenteraad zich laat overtuigen, of zich laat verleiden tot unanieme instemming met het project en de voortgang van het project, dan is het zaak, dat er in het vervolg van het project alert wordt gehandeld door diezelfde raad.

Spreek je met B&W het informatiepatroon niet goed af of ben je als raad niet bereid ook strak de vinger aan de pols te houden, dan kan er een moment komen (en bij het project Hansa heeft zich dat voorgedaan) dat je op de blaren moet zitten.

4. Weet waarvoor je betaalt en overtuig je ervan dat het aan de burger is uit te leggen.

Een besluit om een bedrag van € 750.000,- uit te geven voor een haalbaarheidsonderzoek (met misschien de achterliggende gedachte, dat dit gemakkelijk terugverdiend wordt als het project werkelijk tot realisatie komt) is niet aan de burger uit te leggen. Omdat de burger de achterliggende agenda niet kent.

5. Verbijzonder een project van enige omvang ten behoeve van inzicht in kosten en opbrengsten.

De kosten en opbrengsten van het project Hansa zijn niet te traceren. De reden is, dat uitsluitend "Sterckwijck" in de administratie als kostendrager is opgenomen. Opbrengsten zijn evenmin te traceren. Hooguit zijn kostensoorten en opbrengstsoorten te benoemen. De opbrengsten betreffen in de eerste plaats een gedeelte van de koopsom voor de grond en de leges voor de verlening van de twee bouwvergunningen. En in de tweede plaats de opbrengst uit onroerendezaakbelasting als gevolg van de investeringen die rechtstreeks te maken hebben met het project Hansa. Bijvoorbeeld de

belastingopbrengsten van de stralingsvrije kelder die in de nabijheid van het ziekenhuis is gebouwd. De OZB opbrengst hiervan is niet exact te achterhalen.

De kosten betreffen: de betaling van een bijdrage in de haalbaarheidsonderzoeken voor het project. Maar ook bijvoorbeeld de aanleg van een "bouwweg" in het gebied Sterckwijck vooruitlopend op de bouw van het oncologisch centrum.

De kosten van de projectleider Hansa zijn geboekt op de exploitatieopzet Sterckwijck.

Daardoor is een exacte weergave van wat de projectleider heeft gekost, niet te geven.

Daarnaast zijn te noemen de bedragen voor externe adviezen en ingehuurde krachten.

Op basis van het bovenstaande is geen staffel van kosten en opbrengsten te maken met een saldo positief en negatief "onder de streep".

6. Gebruik het instrument van geheimhouding alleen als uiterste middel.

Geheimhouding opleggen is in het democratische besluitvormingsproces een uiterste middel. Uit wetgeving en jurisprudentie is af te leiden, dat er duidelijke, aanwijsbare en zwaarwegende redenen moeten zijn om geheimhouding op overheidsdocumenten te leggen, juist ter bescherming van het democratisch proces en de transparantie die bij overheidshandelen hoort.